

פתיחה – ד"ר יואב כהן, מנהל מרכז ארצי לבחינות ולהערכה

בדברי הפתיחה ידווח על ההתפתחויות שחלו בשנתיים האחרונות במרכז הארצי לבחינות ולהערכה בתחום המבחנים ובתחומים שונים של מחקר ופיתוח. כמו כן, יידונו השינויים האמורים להתחולל במערכת החינוך בעקבות המלצות כוח המשימה הלאומי ("ועדת דברת"), וההשפעות שהיו לרפורמות דומות שנעשו בארה"ב.

1. המכללה החברתית-כלכלית – מהי, נסיבות הקמתה וכיווני התפתחותה - עו"ד אביב וסרמן, יו"ר צוות ההיגוי הארצי, המכללה החברתית כלכלית, מנהל חטיבת זכויות האדם, המכללה האקדמית למשפטים, רמת גן

המכללה החברתית-כלכלית הוקמה ע"י פעילים חברתיים, אישי ציבור ואנשי אקדמיה כמענה לצורך של ציבור רחב - לקבל תשובות אקדמיות לשאלות יסוד הנוגעות למציאות בישראל. מטרת המכללה הינה להוות מוסד אקדמי אשר בו יוכלו ישראלים ללמוד ולחקור נושאים חיוניים (כגון: השפעת תקציב המדינה על קבוצות אוכלוסיה שונות, הקשר בין חברה לסביבה, פמיניזם ושינוי חברתי, היבטים כלכליים וחברתיים של הסכסוך הלאומי, גלובליזציה של ההון, שחיקת זכויותיהם של עובדים) מתחומי החברה והכלכלה, ולאורם לדון בשינוי חברתי. זאת, בצד סדנאות לרכישת כלים לשינוי חברתי. החזון העומד בבסיסה של המכללה החברתית-כלכלית הינו: יש כלכלה אחרת ומאחוריה עומדים בני אדם. לימודי הכלכלה והחברה צריכים ויכולים להפוך לנחלת הכלל. תפיסת העולם של המייסדים קובעת, שהידע צריך להיות נגיש לכל, ולכן נקבע שכר לימוד נמוך. המרצים, ההנהלה והמנהלה עושים הכל בהתנדבות. המכללה פועלת מנובמבר 2004. היום קיימות 4 שלוחות, שבהן מועברים 10 קורסים. מאז הקמתה לומדים ופעילים במסגרתה מאות סטודנטים מכל רחבי הארץ: צעירים ומבוגרים, יהודים וערבים, פרופסורים לצד עובדי נקיון.

2. קמפוס אקדמי אחוה – לקראת איחוד למוסד אחד – פרופ' יוסף צלגוב, נשיא, המכללה האקדמית אחוה

בקמפוס אקדמי אחוה פועלות כרגע שתי מכללות אקדמיות: מכללה אקדמית לחינוך אשר מכשירה להוראה ומעניקה ותארים B.Ed ו-M.Ed. ומכללה אקדמית באחריות אוניברסיטת בן גוריון שבה הלימודים הם לקראת תואר אקדמי B.A ו-B.Sc. של אוניברסיטת בן גוריון. בעקבות המלצות ועדת דוברת על שינוי הכשרה להוראה, נערכות שתי המכללות לאיחוד שמטרתו ליצור מוסד אשר יעניק לבוגריו תארים B.A ו-B.Sc. והכשרה להוראה תוך שימור היתרונות של ההכשרה המעשית כפי שהיא ניתנה עד כה במכללות להוראה. בהרצאה יוצג המודל המתגבש של מכללה מאוחדת לחינוך ומדעים.

3. שינוי ורפורמה בחינוך על ידי אימוץ אידיאות של תיקון – ד"ר יהודה בר שלום, מרצה בכיר, המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין

ד"ר בר שלום ירצה על מחקרו שעוסק בבירור המודל של יזמים חינוכיים מוצלחים בחברה הישראלית. בר-שלום טוען שלימוד המודלים הללו יכול להיות מנוף לרפורמה אמיתית בחינוך, לעומת רפורמות מנותקות תכנים המונחתות על המורים ועל המערכת ללא דיון רציני עם מי שאמור ליישם את הרפורמות. בר שלום מצא אצל היזמים ואצל בתי הספר הנחקרים אמירות חברתיות ופוליטיות מרחיקות לכת לגבי האפשרות של שינוי החברה על ידי המעשה החינוכי.

4. ציוני הבגרות בעשור האחרון: ניתוח מגמות בהשוואה לבחינה הפסיכומטרית – מר כרמל אורן, רמ"ד מחקר, מרכז ארצי לבחינות ולהערכה

מחקר זה בודק את אמיתות הטענות הציבוריות על כך שההישגים בבגרות נמצאים בעלייה מתמדת, כתוצאה מלחצים שונים – פוליטיים, חברתיים וכד'. הבדיקה התבצעה על נתונים מן העשור האחרון והיא מטפלת בציונים בלבד, תוך השוואתם לקריטריונים מקבילים. שאלות המחקר הוגדרו כדלקמן:

- האם ציוני הבגרות במגמת עלייה בעשור האחרון?
- אם כן – האם העלייה אמיתית? (כלומר, משקפת, או מלווה, בעלייה במדדים אחרים של היכולת) תוצאות:
- ניכרת מגמת עלייה בציוני הבגרות בעשור האחרון, והדבר בולט במידה רבה יותר בקרב נבחני הערבית.
- העלייה בציוני הבגרות אינה מלווה בעלייה דומה במדדי יכולת או הישג אחרים – פסיכומטרי וציוני שנה א', ולפיכך, בהגדרות המחקר הנוכחי, היא ככל הנראה אינה אמיתית.

5. בגרות צעירה וחרדת בחינות אצל סטודנטים בישראל – דר' ערן שדך, פסיכולוג קליני מומחה, מרצה, המכללה האקדמית ת"א יפו

בעוד שבארצות מערביות, ללא שירות צבאי, הסטודנטים צעירים יחסית ונמצאים בשלב התפתחותי של 'סיום גיל ההתבגרות', מרבית הסטודנטים בישראל מבוגרים יותר ונמצאים בשלב התפתחותי של 'בגרות צעירה'. ניתן לומר שבעוד שהראשונים עוסקים יותר בגיבוש זהותם, הישראלים מגיעים לאקדמיה עם זהות מגובשת (גם כתוצאה משירותם הצבאי) והנושאים המעסיקים אותם יותר הם אינטימיות וזוגיות, עצמאות ופרידה מההורים, וגיבוש זהותם המקצועית. פסיכולוגים במוסדות אקדמיים מרבים לפגוש כסיבת הפניה לטיפול, צירופים של שלושת הנושאים הללו אשר מזינים וניזונים הדדית זה מזה. סטודנט מסוים נתקל בקושי ביצירת קשרים זוגיים, השני בבעיות התמודדות עם תפקוד עצמאי הרחק מבית הוריו והשלישית, צורך חזק בהצלחה אקדמית. לעיתים קרובות, נושאים שונים של עצמאות ושל זוגיות ואינטימיות מתועלים באופן לא מודע ומתבטאים כסימפטומים בתגובות הסטודנטים לרשימה לעמידה בסטנדרטים אקדמיים תובעניים (וטובעניים). הרצאה זו תתמקד בתופעה של 'חרדת בחינות' המהווה ביטוי חריף ודרמטי במיוחד לצורך להצליח באקדמיה. עיצוב וגיבוש הזהות המקצועית עלול לתעל את הכישלון בהתמודדות עם המטלות ההתפתחותיות שתוארו לעיל ומהווה גורם מצוקה וסבל לסטודנטים רבים. נתאר את התופעה, את הסיבות להופעתה ואת דרכי הטיפול המקובלות וזאת בתוך ההקשר ההתפתחותיים המתוארים לעיל.